

«شهربانو» تشویق کرد سراغ فیلم اجتماعی بروم

مریم بحر‌العلمی پیش از کسب تجربه فیلمسازی به عنوان برنامه‌ریز و دستیار کارگردان در سینمای ایران فعالیت داشته است و به پشتوانه همین تجربه دستیاری فیلم «پاسپو» را ساخت و به نوعی وارد سینمای بلند و داستانی ایران شد.

سیاست با ابعاد کاریگاری

اغلب وقتی به تحلیل سیاسی مسائل روز می‌پردازیم شاید ساده‌ترین و عامه‌ترین سطح تحلیل، استناد به «نظریه توطئه» و نسبت دادن مسائل به قدرت خارجی یا رقیب داخلی باشد، اما به واقع، در عمل مقدر این سطح از تحلیل می‌تواند در روشن شدن مسائل سیاسی کارساز باشد؟

سریال‌های نوروزی تلویزیون در یک نگاه تاریخچه‌ای - تحلیلی

بهار در قاب شیشه‌ای

آنگونه‌ها در ایام نوروزی

از تشریح عین خرد تا شپس دید

برنامه‌های نوروزی تلویزیون

می‌گویند سیب تا بیفتد هزار چرخ می‌خورد. گواه این حرف تغییرات سریال‌های تلویزیون در ایام نوروز است. در حال حاضر اسامی سریال‌های نوروزی اعلام شده اما ممکن است که در آخرین لحظه این اسامی تغییر کند.

شبکه یک سیما؛ زیرخاک ۳

سال ۱۳۹۹ که نوروز همزمان با ماه مبارک رمضان بود، سریال «زیرخاک» به کارگردانی جلیل سامان پخش شد. در فصل اول این مجموعه پژمان جمشیدی، ژاله صامتی و رایان سرلک اعضای خانواده سه‌نفره باغبیشه (فریبرز، پریچهر، کاوه) بودند. استقبال از این سریال به اندازه‌ای بود که طبق آمار رسمی توانست عنوان پربیننده‌ترین مجموعه تلویزیونی رضایی را از آن خود کند. فصل دوم این مجموعه به دلیل استقبال مخاطب با بازی بازیگران جدید ساخته شد و سری سوم هم در نوروز امسال از شبکه یک سیما پخش خواهد شد. این سریال تولید مرکز سیمافیلم است و در فصل سوم آن پژمان جمشیدی، ژاله صامتی، نادر فلاح، گیتی قاسمی، رایان سرلک و ستاره پسیانی بازی دارند.

ساعت پخش: ۲۲:۱۵

شبکه دو سیما؛ خداداد

تجربه ساخت سریال‌های «بچه مهندس» برای علی غفاری باعث شد که شبکه دو سیما سریال نوروزی خود را به او بسپارد. سریال «خداداد» سریال طنز ۱۳ قسمتی این شبکه است که درباره مشکلات مالی و روزمرگی افرادی است که تلاش برای به دست آوردن خرج و مخارج زندگی دارند. این مشکلات با زبانی طنز بیان می‌شود. البته گروه در مورد داستان فیلم این جمله را در اختیار رسانه‌ها گذاشته‌اند «میگن گروه‌ای که با دست باز می‌شو به نباید با دندون باز کرد، اما خداداد چاره دیکه‌ای ندارد و روی این

ساعت پخش: ۲۱:۳۰

شبکه سه سیما؛ نجلا

داستان سریال‌های دنباله‌دار در ایام نوروز در شبکه‌های یک و سه تکرار می‌شود. این شبکه برای این ایام سریال «نجلا» به کارگردانی خیرالله تقیانی و تهیه‌کنندگی سعید سعیدی را تدارک دیده است. البته پخش این سریال تا پایان ماه مبارک رمضان هم ادامه خواهد داشت. در فصل اول «نجلا» که به عنوان سریالی اربعینی به آنتن ایام اربعین شبکه سه سیما رسید، حسام منظور نقش عبد دشتی، سارا رسول‌زاده به عنوان نجلا و بازیگر نقش اصلی، آریتا حاجیان نقش عمه نجلا، ملیکا شریفی‌نیا نقش دوست نجلا و عاشق عطا، هدایت هاشمی نقش عاشق نجلا و فرمانده عراقی، سیدمهداد ضیایی نقش شیخ ابراهیم و پدر نجلا، سوگل طهماسی نقش خواهر عبد، صطفی ساسانی نقش عطا دوست عبد، جواد پورزند نقش دوست شیخ ابراهیم، عالی غابشی نقش برادر عامر و پسردایی نجلا و... ایفای نقش کردند. حال در فصل جدید سارا رسول‌زاده در نقش نجلا حضور ندارد و به جای او محیا دهقانی

ساعت پخش: ۲۰:۴۵

شبکه پنج سیما؛ «دردسرهای شیرین»

شبکه پنج سیما برخلاف شبکه‌های یک و سه دنبال ساخت سریال‌های دنباله‌دار نرفته و کار را به سهیل موفق که کارگردانی فیلم‌های سینمایی «شکلاتی» و «پاسپارتیونی» را در کارنامه خود دارد، سپرده است. پوریا پورسرخ، مریم مومن، افسانه بایگان، یوسف مرادیان، پاشا جمالی، رضا توکلی، رسول توکلی، پوراندخت مهممن، مرتضی کاظمی، سهیل قاصدی، فهیمه سلیمانی، ژیا دابی و سمیرا حسینی بازیگران سریال نوروزی شبکه پنج سیما هستند. سریال طنز «دردسرهای شیرین» به کارگردانی سهیل موفق و تهیه‌کنندگی سیدعلی اکبر محمودمهریزی، داستانی اجتماعی با رگه‌هایی کمدی دارد. داستان سریال درباره پوریا پورسرخ و مریم مومن زوجی است که در زندگی با چالش‌هایی جدی روبه‌رو می‌شوند. در کمنشای این چالش‌ها، حوادث و اتفاقاتی دیگر برای آنان رخ می‌دهد که گاه زمین می‌خورند و گاه برمی‌خیزند، اما کسی نمی‌داند سرنوشته برای آنان چه رقم زده است.

ساعت پخش: ۲۳

متفاوت هم نتوانست به تغییر رویکرد مدیران تلویزیون نسبت به مقوله مهم سریال‌های نوروزی بینجامد و تا پایان دهه ۸۰ سریال‌های طنز ریز و درشت دیگری که چندان هم خاطره‌ساز نبودند، در ایام نوروز روی آنتن رفتند.

ساخت سریال‌های طنز دنباله‌دار

دهه ۹۰ اما دهه تولید سریال‌های طنز دنباله‌دار نوروزی بود، اتفاقی که از نوروز سال ۹۰ و با پخش فصل اول مجموعه موفق «پایتخت» کلید خورد و تا به امروز هم ادامه داشته است. سپروس مقدم که از مجموعه‌های نازل و کارتنی نیمه دوم دهه ۷۰ نظیر «به سوی افتخار» و «روزهای زندگی» و... یواش یواش از منظر کیفی پیشرفت کرده بود، در این سال بر اساس متن درخشانی از محسن تنابنده و با بازی خود او در یکی از نقش‌های اصلی کار، داستانی را در فضای بکرتر استان مازندران و دور از فضاهای تکراری تهران و مناسبات کلیشه‌شده‌اش روایت کرد که به مذاق درصد قابل توجهی از بینندگان تلویزیون خوش آمد و در طول دهه‌ای که سپری شد با اقت و خیزهایی قابل قبول و قابل اغماض ادامه یافت. «پایتخت» و پرسوناژهای دوست‌داشتنی‌اش بی‌چهره‌های محبوب بسیاری تبدیل شده و تک‌کلام‌هایشان در دل مناسبات کلامی مردم کوچه و بازار تکرار شد. اتفاقی که هر چند اتفاق خوب و خسته‌ای بود و بینندگان تلویزیونی را برای تماشای دست‌کم یک مجموعه طنز مقبول امیادوار نگاه‌می‌داشت اما از سوی دیگر باز هم همان باور نادرست دست‌اندرکاران ارشد نمایشی سیما را تشدید کرد، اینکه برای کانداکتور عبد باید و باید به دنبال ساخت آثار طنز بود و آثار متعلق به گونه‌های دیگر تنها زمانی مجال ابراز وجود پیدا می‌کنند که نوروز با مناسبت‌های دیگری همچون ماه محرم و یا ماه رمضان مقارن شده باشد. این فرضیه غلط و مخاطب‌زدایی بود که سریال‌هایی همچون «پایتخت» و بعدها «نون‌خ» ناخواسته بر طبل آن کوبیدند.

اما ساخت این دو سریال دنباله‌دار که تاکنون به تولید شش فصل از سریال «پایتخت» و سه فصل از مجموعه «نون‌خ» انجامیده است، یک مزیت غیرقابل انکار هم داشت و به حکومت یک باور نادرست در اذهان بسیاری از اقوام ایرانی باستان داد، امتیازی که البته بی‌توجهی باید به حساب سازندگان سریال چند فصلی «پایتخت» و مدیران وقت شبکه اول سیما

تلویزیونی شد در بازه ۱۲ ماهه سال تعداد سریال‌های طنز بسیار محدود بود و همین کمبود، اشتیاق بینندگان تلویزیونی برای مجموعه‌های طنز نوروزی را تشدید می‌کرد. در طول دهه ۷۰ سریال‌های طنز نوروزی بسیاری روی شبکه‌های مختلف سیما رفتند که از شاخص‌ترین‌شان می‌توان به آثاری همچون «میمان» (۱۳۷۰) و «تعطیلات نوروزی» (۱۳۷۱) هر دو به کارگردانی خسرو ملکان، «نوروز ۷۲» ساخته مشترک داریوش کاردان، علی عمرانی و مهرداد خسروی (۱۳۷۲)، نسخه نوروزی «جنگ ۷۷» و «ورنه آقای نیکبخت» ساخته مرصیه برومند (۱۳۷۹) اشاره کرد.

ساختار شکنی در سریال سازی

در نوروز سال ۸۱ که ایام نوروز با ماه محرم مقارن شده بود، تلویزیون برای اولین بار و البته به اجبار رعایت فضای سوگوار محرم، سریال «شب دهم» را از طریق شبکه اول سیما روی آنتن فرستاد، سریالی خوش ساخت که در ارتقای جایگاه حسن فتحی به عنوان یک مجموعه‌ساز حرفه‌ای و خوش ذوق تأثیر به‌سزایی گذاشت و هم متفاوتی باز هم آنچنان که باید و شاید روی تصمیم‌گیران ارشد نمایشی تلویزیون مؤثر نبود و درب سریال‌های نوروزی تا چهار سال بعد یعنی نوروز سال ۸۵ همچنان بر همان پاشنه طنز می‌چرخید. در این فاصله سریال‌های طنز دیگری همچون خوش‌رکاب (۱۳۸۲)، خوش‌عیثرت و جایزه بزرگ (هر دو نوروز ۱۳۸۲) در جدول نوروزی تلویزیون روی آنتن رفتند.

در نوروز ۱۳۸۵ احتمالاً بر اثر آماده نبودن یک کار طنز دیگر و نه بر اساس برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری طولانی مدت، مجموعه «وفا» در شب‌های عید پخش شد و طرفداران بسیاری برای خود دست و پا کرد. مجموعه‌ای به کارگردانی محمدحسین لطیفی که در آن سال‌ها یکی از برگ‌های برنده سریال‌سازی تلویزیونی بود و تلویزیون برای ساخت یک مجموعه پرخرج که بخش مهمی از داستانش در فضای لبنان اتفاق می‌افتاد، به او اعتماد کرده بود، مجموعه‌ای در ماه‌های سیاسی/جنایی و در بستر مضمونی درگیری‌های امنیتی ایران و رژیم صهیونیستی که به لحاظ کیفی مجموعه‌ای حرفه‌ای و قابل دفاع بود و بار دیگر ثابت کرد که برای سرگرم کردن مخاطبین تلویزیون در شب‌های عید تنها نباید از نردبان طنز بالا رفت و می‌توان گزینه‌های متنوع دیگری را هم آزمود هر چند که این تجربه

مازیار معاونی

از اواخر دهه ۴۰ خورشیدی که اولین گیرنده‌های تلویزیونی به درون منازل ایرانیان باگذاشتند تا امروز که بیش از نیم قرن از آن سال‌ها می‌گذرد مناسبت «نوروز» به‌عنوان مهم‌ترین مناسبت ملی کشور همیشه جایگاهی ویژه و قابل اعتنا را در میان برنامه‌های تلویزیونی به خود اختصاص داده است. تولید ویژه برنامه‌های سال تحویل که در سال‌های دور از واژه «شب‌عید» برای نامیدن آنها استفاده می‌شده در کنار برنامه‌های ترکیبی مختص ایام نوروز از همه اینها مهم‌تر سریال‌های نمایشی نوروزی، دغدغه همیشگی برنامه‌سازان تلویزیون برای بازه زمانی دو هفته‌ای بوده است که آنها را از ماه‌ها پیش به برنامه‌ریزی و تکلیف‌آوری داشت.

محبوبیت بیشتر تلویزیون در مقایسه با دیگر برنامه‌های تلویزیونی و موقعیت خاص نوروز از نظر حجم مخاطب مشتاق و پیگیر سریال‌های نوروزی، در طول دهه‌های گذشته رقابت سختی را میان مجموعه‌سازان تلویزیونی برقرار می‌کرد، رقابتی که اگرچه در طول ۱۰-۱۲ سال اخیر به دشواری و حساسیت برانگیزی سال‌های دور نیست و رقابتی همچون شبکه‌های فارسی زبان آن سوی آبی، شبکه نمایش خانگی و شبکه‌های اجتماعی آن انحصار تلویزیون و ویژه برنامه‌هایش را کاملاً تحت‌الشعاع قرار داده‌اند اما هنوز هم در اندازه‌ای هست که کنج‌گاو برانگیز و در صراخ‌بار مورد توجه علاقه‌مندان باشد.

اولویت با سریال طنز

تلویزیون از همان سال‌های دور متناسب با حال و هوای بهار و فرارسیدن نوروز، سریال‌های نمایشی خود را تماماً یا با اولویت قابل ملاحظه به مجموعه‌های طنز (کمدی) اختصاص می‌داد، حتی در مقطع زمانی پیش از انقلاب که هنوز تولید سریال به عنوان یکی از مهم‌ترین اولویت‌های برنامه‌های ویژه عید تثبیت نشده بود، تلویزیون با ساخت نسخه نوروزی مجموعه‌های روتین خود به استقبال عید می‌رفت و در همان سال‌های ابتدایی وقوع انقلاب که تغییر و تحولات ناشی از انتهای آن زمان هنوز مجالس برای ثبات در برنامه‌سازی ن داده بود، آثار نمایشی جمع و جور و به مناسبت نوروز تهیه می‌شدند که از آن میان می‌توان به دو برنامه «نوروز پیروز» و «شاد باشید» هر دو مربوط به اولین نوروز پس از انقلاب یعنی عید سال ۵۸ اشاره کرد. «نوروز پیروز» در قالب آیت‌های نمایشی کوتاه تلویزیونی ساخته شده بود که هنرمند و برنامه‌ساز پیشکسوت تلویزیون یعنی «محتاج نجومی» کارگردانی تلویزیونی